

Minulost

Minulost není uzavřená – a proto se stává i zůstává minulostí. Jinak by nebyla ničím. Minulost je totiž právě to, co pominulo, tedy co (už) není. Minulost uzavřená, „jednou provždy hotová“ by nutně musela „být“ něčím, co vůbec „není“. Takovou minulost nikdo „nemá“ a nemůže „mít“ – nikdo nemůže mít něco, co není. Minulost, kterou „máme“, je naše minulost, tedy námi osvojená, přijatá, uznaná nebo naopak odmítaná, zavržovaná a třeba proklínaná – minulost, na kterou reagujeme a na kterou – pozitivně nebo negativně – navazujeme. Jen tak můžeme nějakou minulost vůbec „mít“. Co to však znamená do všech důsledků?

Především z toho vyplývá, že minulost není mrtvá, nýbrž že žije: žije jakýsi svůj „druhý život“ díky tomu, že na ni aktuální přítomnost reaguje a že na ni navazuje. Minulost, na kterou nikdo a nic nereaguje a nenavazuje, vlastně jako by se nikdy bývala nestala, jako by nikdy nebyla přítomností, jako by vůbec nebyla. Právě tak minulost i umírá: nikdo a nic na ni už nereaguje ani nenavazuje – ani v dobrém, ani ve zlém. A tím minulost přestává být minulostí, protože pak už by nebyla ničím minulostí, byla by jen sama sebou – a to je právě její konec, její smrt. Takto uhynulo a zaniklo už mnohé ze všeho toho, co se kdysi přihodilo – to je ta velká část „minulosti“, přesně: toho, co pominulo (a buď se minulostí nikdy nestalo, anebo minulostí už dávno přestalo být), která „už není“ v jakémsi hlubším, fatálnějším smyslu. Je to minulost, která se propadla do nicoty. Ze žádné aktuální přítomnosti nikdy nic nezůstane ani jako relikt, pokud na ni nějaká nově aktuální přítomnost nenaváže a neodkáže a nepředá ji další, ještě novější aktuální přítomnosti atd. Z každé přítomnosti, která se stává minulostí, zůstává jako „skutečná“ minulost jen to, co si někdo jako svou minulost přivlastní, osvojí a pak eventuelně předá dál. A toto aktivní předávání toho, co kdysi bylo živou přítomností a co se stalo minulostí tím, že na to nová přítomnost navázala (a tak připravila dalším přítomnostem k eventuelnímu navázání), říkáme tradice. Bez tradice není žádné skutečné minulosti.

(Praha, 970215-1.)